

HORIZONT NOSTALGIČNE SUVREMENOSTI

Dario Vuger

International interdisciplinary conference on Nostalgia Movements,
Multimedijalni Institut – Klub MAMA, Zagreb & on-line, 15.-16.12.2022.

U organizaciji udruge SF:ius i Centra za Vizualne Studije, 15. i 16. prosinca 2022. održana je međunarodna interdisciplinarna konferencija posvećena fenomenu nostalgije u suvremeno doba. Kroz dva dana održano je petnaest izlaganja sudionika iz Hrvatske, Slovenije, Italije, Španjolske, Ekvadora, Nizozemske, Poljske, Kanade i SAD-a. Skup je ugostio i tri plenarna izlaganja, performans i pop-up izložbu u prostorijama Multimedijalnog Instituta u Zagrebu. Interdisciplinarni karakter skupa omogućio je na jednom mjestu susret različitih perspektiva u humanističkim i društvenim znanostima; od vizualnih studija, filozofije, povijesti umjetnosti i antropologije do sociologije, politologije i održivog razvoja.

Konferencija je otvorena plenarnom sesijom u kojoj je održan razgovor s Krešimirom Purgarom, profesorom na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku te osnivačem Centra za Vizualne Studije. Razgovor je publiku uveo u tematski obuhvat konferencije, promatrajući fenomen nostalgije iz perspektive vizualnih studija, ali jednako tako kao dijela fenomenologije svakodnevnog života, odnosno iz perspektive popularne kulture i suvremenih tendencija u umjetnosti i arhitekturi. Istaknuto je kako se nalazimo u vremenu u kojem fenomen nostalgije penetrira kroz sve vizualne elemente kulture i tako postaje dijelom opće-važeće este-

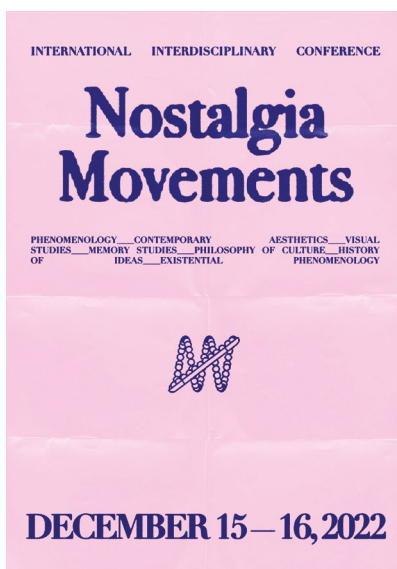
tike suvremenog doba, prožetog osjećajem čežnje za (prefabriciranim ili visoko estetiziranim) prošlim. Prva je sesija završena izlaganjem Josipa Klaića koji je na primjeru iz sfere vizualne i izvedbene umjetnosti tematizirao (ne) mogućnost autentičnog prijenosa i bilježenja događaja koji je – sukobljen s fotografijom – naizgled suočen s iminentnom pozicijom bivanja predmetom nostalgičnog traganja.

U drugoj sesiji održana su tri izlaganja koja problematiziraju fenomen nostalgije u lokalnom kontekstu; turizmu nostalgije i branding strategijama iz antropološke perspektive o kojima je govorio Matko Krce-Ivančić, (jugo) nostalgiji na TV ekranima, a što je bila tema izlaganja Margherite Maselli te na kraju i recepciji suvremenih kustoskih praksi u Sloveniji kroz putopisne refleksije Victorie Mateos de Manuel. Prije pauze održan je performans mladog umjetnika Juraja Šantorića pod nazivom „Horizont mora i mlijeka – Perspektiva autopozdrava”.

Ostatak prvog dana konferencije održan je u formatu dviju on-line sesija s po tri izlaganja uz plenarno predavanje američkog istraživača i profesora Graftona Tannera (University of Georgia). Tanner je svojom prvom knjigom *Babbling Corpse: vaporwave and the commodification of ghosts* 2016. godine otvorio vrata teorijskoj raspravi i akademskoj recepciji novih vizualnih

fenomena i umjetničkih pokreta koji nastaju u hibridnim i virtualnim okruženjima, njihovom značenju i tumačenju u okviru studija vizualnosti, kritici spektakla i suvremenog društva uopće. Svojim izlaganjem pod naslovom „The Birth of the Nostalgic Subject” Tanner nas je uveo u sferu svojih trenutačnih intelektualnih interesa o kojima je u posljednje dvije godine izdao dva zapažena naslova: *The Circle of the Snake – nostalgia and utopia in the age of big tech* za Zero Books Publishing i *The Hours Have Lost Their Clocks – the politics of nostalgia* za Penguin Random House 2020. odnosno 2021. godine. Upravo se tim naslovima profilirao kao autoritet u istraživanju suvremenog fenomena nostalgije, razmjera obrata iz budućnosti orijentiranog društva ka društvu okrenutom prema vizualizaciji prošlosti ne samo kao problema estetike već upravo kao problema ekonomije i politike doživljaja.

Ronald Alvarez Vera, Silvia Pierosara, Alexei Kazakov, nastavili su tim tragom u posljednje dvije sesije konferencije problematizirati aspekte nostalgije u suvremenom okruženju, prvo kao pojavi u filmu (Alvarez Vera), fenomenima digitalnog svijeta (Sierra Garcia), a onda i nostalgije kao pokazatelja političke i kulturne evolucije modernosti, kao refleksivnog momenta koji može doprinijeti suvremenoj otvorenosti prema budućnosti (Pierosara), odnosno kao još jednog od niza simptoma postmodernosti na izmaku (Kazakov). U posljednja dva izlaganja prvog dana na dva smo posebna primjera vidjeli na koji način fenomen nostalgije ulazi u uža područja studija okoliša – na primjeru pošumljavanja i revitalizacije prirodnih okoliša u „Remembering a wilder future” (Linde De Voery) – odnosno političke povijesti na analizi kon-

kretnog slučaja južnoafričkog nacionalizma (Mykhailo Volokhai).

Drugi dan konferencije bio je posvećen umjetničkom radu i promišljanju fenomena nostalgije u okruženju umjetničkih i društveno orijentiranih praksi. Na pop-up izložbi održanoj u prostorijama Multimedijalnog instituta sudjelovalo je četvero autora s četiri multimedijalna projekta. Teuta Gatolin izložila je dio svoje instalacije „Warmth / Stuck inside a tub to watch the future develop at this rate” u kojoj umjetnica vizualne fenomene prevodi kroz višestruke procese (de)materijalizacije kao načina da jednom dekonstrukcijskom procesu u karakteru da formu opipljive nostalgije. Njen rad dostupan je i na webu: <https://teutagatolin.github.io/>. Ivana Ljubičić – publici poznatija pod Instagram nadimkom @amio_mon – izložila je tri novija rada u formatu GIF animacije projicirane na zidove izlagačkog prostora. Radi se o prepoznatljivim kolažima

umjetnice koja je u širem krugu zapazena kao autorica futurističkih prizora u kojima sljubljuje scene svakodnevnog života s razglednica iz doba Jugoslavije sa slikama udaljenih galaksija, sunčeva sustava i retro vizualizacijama našeg bližeg i daljeg kozmičkog okoliša. Juraj Šantorić priložio je dva kolažna rada koji se nadovezuju na performans izveden dan ranije na istome mjestu. S troje autora održan je moderirani razgovor u kojem su autori imali priliku iznijeti svoje poglede na fenomen nostalgije, ali i kroz otvoren dijalog sa zainteresiranom publikom govoriti o svojim djelima, motivacijama i perspektivama za budući rad.

Na izložbi su u digitalnom formatu izloženi i rezultati konceptualnog istraživanja „In Memoriam – urbanity” arhitektice Dafne Berc. Njen rad dio je refleksivnog dizajnerskog pothvata oblikovanja i mapiranja nostalgije kao konstrukcije u prostoru, a na vjeran način je ukazao i na ono što organizatori konferencije priželjkuju kao nastavak projekta proučavanja kompleksne fenomenologije nostalgije – skup posvećen melankoliji i fenomenologiji prostora kao posebnog područja unutar studija svakodnevnog života, a onda svakako i nostalgije kao njezina bitnog fenomena. Tako je kao posljednje *keynote* događanje održan razgovor s Dafne Berc u kojem su istaknuti najvažniji trenutki višegodišnjeg rada na projektu „In Memoriam”, kontekstualizirani u okvirima nostalgičnih društvenih impulsa i osobnih motivacija autorice.

S obzirom na hibridnost i bilingvalnost događanja, posjećenost je bila dobra, a tematski okvir i obuhvat dao je dobre naznake kako se ova tematska konferencija može razvijati i u smjeru godišnjeg skupa. Dapače, organizatori su uz

održavanje konferencije otvorili i poziv za radove koji bi, koncem 2023. godine, trebao rezultirati obuhvatnom digitalnom publikacijom u obliku zbornika *Nostalgia Movements* kao podsjetnik na održani skup, ali i kao reprezentativne kolekcije radova koji će predstavljati polazišnu točku za buduća istraživanja fenomena nostalgije u suvremeno doba. Program konferencije sa sažetima izlaganja trajno je dostupan na www.sfius.org/pokreti-nostalgije.